

7. Тулай О. І. Державне пенсійне страхування як складова забезпеченості населення соціальними благами. Розвиток державного пенсійного страхування в умовах пенсійної реформи : кол. моногр. за ред. О. П. Кириленко, Б. С. Малиняка. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. С. 95–102.
8. Тулай О. І. Організаційно-фінансові аспекти вдосконалення вітчизняної пенсійної системи. Формування єдиного наукового простору Європи та завдання економічної науки : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 16-17 жовт. 2008 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2008. С. 106–108.
9. Тулай О. І. Роль пенсійного забезпечення у соціальному захисті населення. Економічні, правові, інформаційні та гуманітарні проблеми розвитку України в постстабілізаційний період : зб. матер. Наук. конф. проф.-викл. складу ТНЕУ (м. Тернопіль, 16 квіт. 2008 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2008. С. 144–147.
10. Тулай О. І. Зарубіжний досвід пенсійного забезпечення. Фінансово-банківські та адміністративні послуги: проблеми управління та перспективи розвитку : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 12–13 лист. 2015 р.). Тернопіль, 2015. С. 172–174.

Рибій Тарас Олегович

студент 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидор І. П.

УТИЛІЗАЦІЙНИЙ ЗБІР ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ДЛЯ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Місцеве оподаткування в Україні пройшло довгий шлях становлення, зазнавало суттєвих змін за весь період незалежності країни, що було обумовлено необхідністю підвищення його фіскальної та регулюючої ролей. До прийняття Податкового кодексу в Україні справлялося чотирнадцять місцевих податків та зборів, які не виконували своїх функцій. Прийняття Податкового кодексу сприяло впровадженню кардинальних змін у сфері місцевого оподаткування.

Станом на 2019 р. місцевих податків та зборів в Україні налічується чотири: єдиний податок, податок на майно (плата за землю, податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки, транспортний податок), туристичний збір та збір за місця для паркування транспортних засобів. Зміни, які запроваджуються протягом періоду дії Податкового кодексу позитивно впливають на стан місцевого оподаткування. Надходження

місцевих податків та зборів до доходної частини місцевих бюджетів щорічно зростають, що свідчить про позитивну динаміку відносно надходжень місцевих податків та зборів до місцевих бюджетів України, особливе збільшення спостерігається у 2015 р. порівняно з 2014 р. Зазначене обумовлено:

- суттєвим збільшенням надходжень податку на майно;
- зміненням критеріїв спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності;
- збільшенням кількості платників єдиного податку, а саме фізичних осіб [1].

Вищезазначені зміни призвели не лише до збільшення надходжень місцевих податків та зборів в абсолютному вираженні, але й до збільшення їх питомої ваги у доходах місцевих бюджетів та ВВП України.

Дослідження структури місцевих податків та зборів надало можливість виявити причини зростання питомої ваги місцевих податків та зборів у доходах місцевих бюджетів України. Проведений аналіз свідчить про суттєву зміну структури місцевих податків та зборів у 2015 р. Зміни пов'язані з:

- ліквідацією збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- виключенням плати за землю зі складу загальнодержавних податків та віднесенням її до складу місцевого податку на майно;
- віднесенням до єдиного податку четвертої групи податку з сільськогосподарських товаровиробників, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній календарний рік дорівнює або перевищує 75 %.

До 2015 року це був фіксований сільськогосподарський податок, надходження якого до бюджету були незначними (у 2014 р. надходження фіксованого сільськогосподарського податку склали 122,24 млн. грн., у 2015 р. надходження єдиного податку четвертої групи збільшились у 16,5 разів та склали 2024, 23 млн. грн. [1]). Суттєве зростання його надходжень у складі єдиного податку обумовлено застосуванням коефіцієнту індексації нормативної грошової оцінки під час його розрахунку. До цього часу нормативна грошова оцінка враховувалася станом на 1995 рік. Варто відмітити, що податок на майно відіграє найважливішу роль серед місцевих податків та зборів протягом 2015—2018 рр., його питома вага у

надходженнях місцевих податків та зборів складає у середньому за цей період 57,86 %. Водночас, як питома вага місцевого податку на майно у надходженнях місцевих податків та зборів у світі в цілому за даними британської аудиторської компанії Ernst & Young складає 76,4 % у 2017 р. [3, с. 7]. Дослідження не лише місцевого податку на майно, але й загальнодержавного, надало змогу виявити, що податок на майно посідає перше місце серед загального обсягу загальнодержавних та місцевих податків та складає 38,9 % [2, с. 3]. Надходження податку на майно в Україні у 2017 р. збільшились порівняно з 2016 р. на 16,27 %, у світі в цілому — на 3,9 %.

Проведений аналіз місцевого оподаткування свідчить про зростання фіскальної ролі місцевих податків, але порівняння питомої ваги місцевих податків у доходах місцевих бюджетів України з аналогічними даними зарубіжних країн, свідчить про необхідність подальшого пошуку шляхів вдосконалення місцевого оподаткування країни.

Уважливим кроком щодо побудови ефективної системи місцевого оподаткування є запровадження утилізаційного збору. Така пропозиція обумовлена, перш за все, не потребою у збільшенні джерел фінансових ресурсів місцевих органів влади, а:

1) складною екологічною ситуацією, обумовленою накопиченням відходів у навколишньому природному середовищі;

2) відсутністю налагодженої системи збору відходів;

3) відсутністю достатнього фінансування переробної сфери;

4) нерозвиненістю системи виробництва товарів з вторинної сировини. Механізм запровадження утилізаційного збору такий:

1) автоматичне введення утилізаційного збору на неекологічні товари;

2) введення ставки утилізаційного збору на рівні 7% від вартості неекологічного товару [3];

3) цільовий характер утилізаційного збору, що передбачає використання надходжень такого збору виключно на заходи зі збору неекологічних товарів та їх утилізацію або повторну переробку;

4) віднесення утилізаційного збору до місцевих зборів обов'язкового характеру.

Запровадження утилізаційного збору сприятиме вирішенню не лише ряду складних екологічних питань, алей збільшенню фінансових

можливостей місцевих органів влади у сфері покращення стану навколишнього природного середовища.

Література:

1. Виконання Державного бюджету України / 2007—2018 / Річний звіт / Державна казначейська служба України. URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=1856352>. (дата звернення 20.10.2019)
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2015 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект "Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ II) впровадження", USAID: Київ. 2016. 80 с.
3. Мартинюк І. В., Дубовик О. Ю. Утилізаційний збір для неекологічних товарів. *Агросвіт. Науково-практичний журнал*. ТОВ. "ДКС Центр" 2014. № 8. С. 37—42.

Рибка Віталій Олегович

студент 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Горин В. П.

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ ТА КРИТЕРІЇВ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ

Проблема ефективності видатків бюджету з особливою гостротою постала в середині 70-х років ХХ ст. на фоні краху ідей держави загального добробуту. Уряди провідних країн з ринковою економікою, взявши на себе надмірний обсяг соціальних зобов'язань, зіштовхнулись із проблемою різкого гальмування темпів економічного зростання та неконтрольованого збільшення дефіциту бюджету. Це змушувало шукати способи раціоналізації бюджетних витрат й вирішення проблеми «тягаря соціальних видатків», що призвело до сплеску бюджетних реформ. На думку науковців, ці реформи, покликані зменшити обсяг бюджетних видатків та знизити фіскальний тиск на економіку задля підвищення рівня її конкурентоспроможності, сьогодні вкрай актуальні й для нашої країни [4, с. 52]. Як зазначають І. Боярко, Н. Дехтяр та О. Дейнека, недостатня ефективність використання фінансових ресурсів публічного сектору насамперед пов'язана із відсутністю науково обґрунтованих підходів до